

Livet i de danske børnehaver har i de sidste 10-15 år været udsat for stor politisk opmærksomhed. I pædagogiske kredse har man ikke været udelte begejstret for den megen opmærksomhed, for i kølvandet på den fulgte nye målsætninger og krav, som udfordrede megen pædagogisk tænkning. Ifølge DPU-forsker har udviklingen dog ikke kun været af det onde.

Af Peder Holm-Pedersen / Arkivillustration: Morten Voigt

HVAD DER LIGNEDE EN KONTRAKT MED DJÆVELEN

Forskningsprojektet "Kampen om kvaliteten i daginstitutionen", der er støttet af BUPLs forskningspulje, har haft til formål at afdække og diskutere, hvordan begrebet om pædagogisk kvalitet formes igennem de mange nye krav om målsætninger, der har ramt de danske daginstitutioner de seneste 10-15 år. På baggrund af titlen på forskningsprojektet kunne man foranlediges til at tro – og måske håbe – at man her ville få

historien om de seneste års reformer, fortalt som en dramatisk kamp mellem de gode og de onde. En kamp som det politiske system og forvaltningens New Public Management har vundet på bekostning af den pædagogiske faglighed. Er det håbet, bliver man skuffet, når man spørger den ene af de tre forskere, der står bag forskningsprojektet, lektor ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet, John Krejsler:

"For det første er jeg meget mistænksom over for nostalgiske forestillinger om, at det hele var meget bedre i gamle dage. For det andet er det ikke muligt at give nogen entydig dom over udviklingen. Godt nok er der fra centralt politisk hold blevet formuleret en masse krav, daginstitutionerne skal leve op til, men det er meget forskelligt fra kommune til kommune og institution til institution, hvordan kravene og målsætningerne føres ud i livet. Nogle steder har udviklingen ført gode ting med sig, andre steder har den været skadelig."

VI MÅ IKKE SAKKE BAGUD

At de danske daginstitutioner er genstand for politisk interesse og styring er der ikke noget nyt i. Siden udviklingen af velfærdsstaten for

alvor tog fart tilbage i 60'erne, har de været en fast bestanddel af den politiske dagsorden. Men noget har ændret sig:

"Tidligere var det groft sagt et spørgsmål om kvantitet: Der skulle bygges en masse daginstitutioner, så det eksploderende behov for barnepasning op igennem 60'erne og 70'erne kunne blive dækket. Spørgsmålet om den pædagogiske kvalitet, det vil sige hvad der rent faktisk skulle foregå inde i de mange børnehaver, overlod man til eksperter og pædagogerne selv. Sådan er det ikke længere. De sidste 10-15 år har man i stigende grad været interesseret i og stillet krav til det pædagogiske indhold."

John Krejsler ser det som en uafvendelig udvikling, der er drevet frem af flere store dagsordener, der peger i samme retning. En af dagsordenerne handler om at holde hus med den danske velfærdsstat.

"I takt med at velfærdsstaten er vokset, er behovet for at kunne prioritere også vokset. Hvis politikerne skal kunne foretage en prioritering mellem de forskellige velfærdsydelse, må de have noget at forholde sig til; en viden om, hvad pengene går til. New Public Management er med dets krav om dokumentation en

”Pædagogerne har været bedre til at håndtere den her udvikling, end for eksempel lærerne har. Jeg mener faktisk, at den pædagogiske stemme er blevet styrket af det”.

John Krejsler, lektor, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet,

måde at få sat ord og tal på den 'kvalitet' der skabes i daginstitutionerne."

Det er en udvikling, der også kobler sig på og forstærkes af en global dagsorden, hvor organisationer som EU og OECD i stigende grad har sat fokus på de nationale daginstitutionssystemers ydelser. Dels har de fået øjnene op for, hvordan daginstitutioner frigør arbejdskraft, for det tillader begge forældre at arbejde, og da stort set alle lande i Europa vil mangle arbejdskraft i fremtiden, ser mange lande med misundelse på et veludviklet daginstitutionssystem som det danske. Men det handler ikke kun om at frigive arbejdskraft. Man er også begyndt at se på, hvilken rolle daginstitutioner kan spille i skabelsen af fremtidens arbejdskraft.

"Det nye fokus skal ses i sammenhæng med fremkomsten af en global vidensøkonomi. Man er kort sagt bange for, at Kina og Indien og flere af de andre nye fremadstormende økonomier vil overhale Europa i det globale kapløb på viden. Derfor er instanser som OECD og EU begyndt at se nærmere på, hvordan man kan optimere daginstitutionernes rolle som det første trin i befolkningens livslange læring."

Det er ifølge John Krejsler også i det lys, at man må forstå de mange nye krav om, at pædagoger skal sætte ord på det, de gør, at de skal opstille klare mål og succeskriterier og være i stand til at evaluere, om målene er opnået og ikke mindst skiftet fra leg til læring, som er undervejs.

"Det er udtryk for en øget national konkur-

rencebevidsthed. Vi må ikke sakke bagud i konkurrencen på viden, og vores bestræbelser på at optimere effektiviteten af vores uddannelsessystemer berører også vores syn på daginstitutionen."

FRA PRIVATISME TIL PROFESSIONALISME

Hvad skal den pædagogiske verden stille op med den nye udvikling? Med så mange store spillere på banen, der trækker i samme retning, er det ifølge John Krejsler ikke en udvikling, pædagogerne kan gøre meget ved på det overordnede plan.

"Derfor må pædagogerne heller ikke vende udviklingen ryggen og rent afvise den, for så spiller de sig selv af banen og uden for ind-

flydelse, og det må ikke ske. Det ville være en katastrofe, hvis det alene bliver overladt til politikkerne og forvaltningen at omsætte de her ting i det daglige liv i børnehaverne.”

Heldigvis mener John Krejsler, at pædagogerne og BUPL generelt har været gode til at se, i hvilken retning vinden blæste og tage del i udviklingen.

”Pædagogerne har været bedre til at håndtere den her udvikling, end for eksempel lærerne har. Jeg mener faktisk, at den pædagogiske stemme er blevet styrket af det. I mange tilfælde har det, der i første omgang måske lignede en kontrakt med djævelen, vist sig at rumme mange positive muligheder for det pædagogiske arbejde.”

JOHN BENEDICTO KREJSLER

Lektor, ph.d. ved Institut for Pædagogik, DPU og gæsteprofessor ved Forskningstema Arbete i Skolan (AiS) ved Högskolan Kristianstad, Sverige.

John Benedicto Krejsler har sammen med Frank Meier og Poul Poder net op afsluttet forskningsprojektet ”Kampen om ’kvalitet’ i daginstitutionen.”

www.dpu.dk/om/jok

John Krejsler peger på indførelsen af læreplanerne som et konkret eksempel. Dels ramte det lige ind i diskussionen, om det skulle være leg eller læring, der var børnehavens kerneydelse, og dels anså mange det som et indgreb i pædagogernes selvbestemmelse, og man var bekymrede for, at det ville undergrave deres profession. John Krejsler og hans kolleger havde derfor også forventet at møde massiv modstand imod læreplanerne, da de i forbindelse med forskningsprojektet skulle ud i en række institutioner og interviewe pædagoger. Men det var ikke tilfældet.

”Pædagogerne, vi talte med, var overvejende positive, og det er også mit indtryk, at det er sådan det generelle billede ser ud. Og hvorfor? Fordi læreplanerne giver pædagogerne et fælles sprog, sætter begreber på deres erfaringer og viden og sætter fokus på det pædagogiske. For mange pædagoger har det styrket både forståelsen af egen

faglighed og deres position udadtil i forhold til for eksempel forældrene.”

Derfor betragter John Krejsler ikke læreplanerne som en principiel trussel imod professionen. Snarere tværtimod, for hvis de bliver brugt rigtigt, kan de ligefrem være en mulighed for, at pædagogerne – måske for første gang – virkelig kan blive professionaliseret.

”Pædagogprofessionen har længe beholdt sig til, at deres faglighed for en stor del bestod af tavs viden. Men i hvilken grad kan man hævde professionalisme, hvis ens viden er tavs? Er det ikke snarere en privatisme?” spørger John Krejsler, men understreger i samme ombæring, at læreplanernes positive effekt afhænger af, hvordan de bliver brugt

til at stå i vejen for det pædagogiske arbejde.”

Ifølge John Krejsler er lederens nye rolle måske den allertydeligste og vigtigste konsekvens af udviklingen.

”Lederskabet er blevet meget vigtigere, men også meget sværere. Lederne er fanget i et krydspres, hvor de opadtil står til regnskab for forvaltningen og har ansvaret for at føre forvaltningens principper ud i livet. Samtidig skal lederen være solidarisk med pædagogerne. Det er en meget svær balancegang, som er helt afgørende for succes. Desværre føler mange af de ledere, vi talte med, at de blev nødt til at vælge, hvem de skulle være solidariske med – pædagogerne eller forvaltningen. Den spænding giver også BUPL en helt konkret udfordring, for kan BUPL stadig være en organisation for både de pædagogiske ledere og de pædagoger, de leder?”

Betyder det, at det i virkeligheden afhænger af de enkelte kommuner og ikke mindst den enkelte leder, hvilken betydning de mange nye krav får?

”Selvom man ikke siger det direkte, er vi, uanset hvordan den enkelte leder eller kommune forholder sig til de mange nye krav, på vej imod en anden slags børnehave og en type anden pædagog, ligesom vi skaber nogle andre billeder og forventninger hos forældrene om, hvad livet i daginstitutionen skal byde deres barn – forventninger, der også er koblet på læringsdiskursen: Får mit barn nu de kompetencer, det har brug for?”

i praksis, og at de nemt kan komme til at stå i vejen for den pædagogiske faglighed, hvis de ikke inddrages på en god måde i det daglige arbejde.

LEDERSKABET ER BLEVET AFGØRENDE

Men hvilke faktorer er så afgørende for, om læreplanerne bliver et konstruktivt redskab, der støtter og udvikler det pædagogiske arbejde? I den forbindelse er særlig én aktør meget afgørende, nemlig institutionslederen. John Krejsler siger:

”I den ene af de institutioner, vi undersøgte, bed vi mærke i, hvor dygtig lederen var til at filtrere kravene fra kommunen og ’oversætte’ dem til det konkrete liv i lige nøjagtig den børnehave. Modsat i nogle af de andre institutioner, hvor lederen ikke på samme måde fungerede som et ’oversættelse’-led. Her blev de mange krav hurtigt en ekstra byrde og kom